

**ZAKRES WIADOMOŚCI I UMIEJĘTNOŚCI
WYMAGANYCH NA POSZCZEGÓLNYCH STOPNIACH
WOJEWÓDZKIEGO KONKURSU JĘZYKA POLSKIEGO
PRZEPROWADZANEGO W SZKOŁACH PODSTAWOWYCH W ROKU SZK. 2023/2024**

Konkurs obejmuje i poszerza treści podstawy programowej z języka polskiego¹ w szkole podstawowej.

Wiadomości i umiejętności wymagane od uczestnika konkursu

Opis wymagań	Treści nauczania w podstawie programowej	Wykaz literatury i tekstów internetowych obowiązujących uczestników oraz stanowiących pomoc dla nauczyciela
I. Stopień szkolny		
1. Zadania na stopniu szkolnym obejmują wiadomości i umiejętności z zakresu następujących zagadnień:		1. Podręczniki do nauczania przedmiotu dopuszczone przez MEN i MEiN do użytku szkolnego w szkole podstawowej i dostosowane do nich zeszyty ćwiczeń. 2. Znajomość tekstów literackich: <ul style="list-style-type: none"> ● A. Fredro, <i>Zemsta</i>; ● C. S. Lewis, <i>Opowieści z Narnii. Lew, Czarownica i stara szafa</i>; ● B. Prus, <i>Katarynka, Kamizelka</i>; ● S. Żeromski, <i>Szyfrowe prace</i>; ● Jan Kochanowski, wybrane fraszki; ● Wybrane wiersze: Wisława Szymborska, <i>Na wieży Babel, Nic dwa razy</i>.
1) Czytanie, analizowanie i interpretowanie tekstu literackiego na poziomie dosłownym i przenośnym. Posługiwanie się terminologią teoretyczno-literacką, m.in.: znajomość cech baśni, bajki, legendy, opowiadania, noweli, komedii, dziennika, powieści (odmiany); znajomość pojęcia komizmu i jego rodzajów; znajomość i umiejętność wskazania: epitetu, porównania, przenośni, wyrazów dźwiękonaśladowczych, zdrobnienia, zgrubienia, uosobienia, ożywienia, apostrofy, anafory, pytania retorycznego, powtórzenia. Rozpoznawanie rodzajów literackich: epika, liryka i dramat. Znajomość cech charakterystycznych dla poszczególnych rodzajów.	Kl. IV-VI I.1.1)-20) Kl. VII-VIII I.1.1)-2), I.1.5)	
2) Odbieranie innych tekstów kultury. Wyszukiwanie w tekście informacji na określony temat i wnioskowanie na ich podstawie.	Kl. IV-VI I.2.1)-13)	
3) Znajomość treści z zakresu gramatyki języka polskiego, posługiwanie się nimi przy tworzeniu tekstu i jego analizie: wszystkie odmienne części mowy i ich formy fleksyjne, nieodmienne części mowy, części zdania i ich funkcje składniowe (podmiot, orzeczenie, przydawka, dopełnienie,	Kl. IV-VI II.1.1)-13)	

¹ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej (Dz. U. z 2017 r. poz. 356 z późn. zm.); zadania wykraczające poza podstawę programową mogą obejmować inne treści szczegółowe niż wymienione w podstawie programowej, ale ich rozwiązanie jest możliwe na podstawie informacji zawartych w zalecanej literaturze.

okolicznik), związki wyrazowe i ich typy, równoważniki zdań, zdania pojedyncze i złożone, zdania bezpodmiotowe.		
4) Dostrzeganie różnicowania języka: tworzenie synonimów, antonimów oraz wyrazów pokrewnych, znajomość i rozumienie związków frazeologicznych.	Kl. IV-VI II.2.1)-9) Kl. VII-VIII II.1.2)	
5) Znajomość zasad komunikacji językowej oraz kultury języka. Określanie sytuacji komunikacyjnej. Rozumienie pojęć: głoska, litera, sylaba, akcent.	Kl. IV-VI II.3.1)-5), 7)	
6) Znajomość zasad ortografii i interpunkcji oraz umiejętność ich stosowania.	Kl. IV-VI II.4.1)-2)	
7) Umiejętność redagowania dłuższych form wypowiedzi pisemnej z uwzględnieniem reguł językowo-stylistycznych: notatka, plan, dialog, opowiadanie, opis, list, sprawozdanie, dedykacja, zaproszenie, podziękowanie, ogłoszenie, życzenia.	Kl. IV-VI III.2.1), 3), 4), 7), 9)	
<p>2. Wiedza merytoryczna uczniów powinna być poparta umiejętnościami (na podstawie celów kształcenia – wymagań ogólnych w <i>podstawie programowej</i>):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) rozumienia utworów literackich oraz innych tekstów kultury, 2) dostrzegania wartości: prawdy, dobra, piękna, szacunku dla człowieka i kierowania się tymi wartościami, 3) rozumienia wartości języka ojczystego oraz jego funkcji, 4) rozumienia twórczego i sprawczego charakteru działań językowych, 5) wypowiadania się w określonych formach wypowiedzi pisemnych, 6) rozpoznawania intencji wypowiedzi oraz wyrażania intencji własnych, 7) stosowania środków stylistycznych i dbałości o estetykę tekstu oraz jego organizację, 8) praktycznego zastosowania zdobytych wiadomości, 9) dokonywania selekcji informacji, ich syntezy oraz wartościowania, 10) poprawnego wypowiadania się oraz pisanie zgodnie z zasadami pisowni polskiej; <p>a także znajomością:</p> <ol style="list-style-type: none"> 11) podstawowych pojęć oraz terminów służących do opisywania języka i języka komunikowania się ludzi, 12) wybranych utworów z literatury polskiej i światowej oraz umiejętnością wypowiadania się o nich z wykorzystaniem potrzebnej terminologii, 13) podstawowych zasad retoryki, a w szczególności argumentowania. 		
II. Stopień rejonowy		

1. Od uczestnika konkursu wymagane są wiadomości i umiejętności ze stopnia szkolnego oraz wiadomości i umiejętności dotyczące następujących zagadnień:		Literatura określona dla stopnia szkolnego, a ponadto znajomość tekstów literackich: <ul style="list-style-type: none"> ● J.R.R. Tolkien, <i>Hobbit, czyli tam i z powrotem</i>; ● Juliusz Słowacki, <i>Balladyna</i>; ● Wybrane mity Jana Parandowskiego, np. <i>Dedał i Ikar, Orfeusz i Eurydyka</i>; ● Jan Kochanowski, <i>Treny (cały cykl)</i>; ● M. Białoszewski, <i>Pamiętnik z powstania warszawskiego</i>; ● Wybrane wiersze: Juliusz Słowacki, <i>Smutno mi, Boże!</i>, Jan Twardowski, <i>Podziękowanie</i>.
1) Określanie w tekstach problematyki egzystencjalnej i uniwersalnej.	Kl. VII-VIII (I.1.7)-9)	
2) Rozróżnianie gatunków epiki, liryki, dramatu, w tym: dramatu romantycznego, tragedii, mitu, trenu, pamiętnika oraz wskazywanie ich podstawowych cech. Wskazywanie elementów dramatu.	Kl. IV-VI (I.1.3) Kl. VII-VIII (I.1.2)-3)	
3) Wykorzystywanie w interpretacji tekstów literackich elementów wiedzy o historii i kulturze.	Kl. VII-VIII (I. 1. 10)	
4) Odbieranie innych tekstów kultury. Wyszukiwanie w tekście potrzebnych informacji; cytowanie. Porządkowanie informacji. Interpretowanie dzieł sztuki. Określanie wartości estetycznych i moralnych.	Kl. VII-VIII (I.2. 1), 2), 3), 6)	
5) Znajomość treści z zakresu gramatyki języka polskiego oraz posługiwanie się nimi przy tworzeniu tekstu i jego analizie. Rozumienie upodobień fonetycznych; zagadnienia związane ze słowotwórstwem.	Kl. VII-VIII (II.1. 1)-3)	
6) Dostrzeganie różnicowania języka. Rozumienie znaczenia homonimów. Znajomość sposobów wzbogacania słownictwa. Wyróżnianie środowiskowych i regionalnych odmian języka.	Kl. VII-VIII (II.2. 1), 3), 4), 5)	
7) Znajomość zasad komunikacji językowej oraz kultury języka. Pojęcie grzeczności językowej oraz błędu językowego.	Kl. IV-VI (II.3.1)-7) Kl. VII-VIII (II.3.1)-3)	
8) Znajomość zasad ortografii i interpunkcji oraz umiejętność ich stosowania.	Kl. VII-VIII (II.4.1)-4)	
9) Umiejętność redagowania wypowiedzi pisemnej z uwzględnieniem reguł językowo-stylistycznych, np.: opis przeżyć wewnętrznych, charakterystyka, tekst o charakterze argumentacyjnym, podanie, przemówienie, życiorys, CV, scenariusz filmowy. Wykonywanie przekształceń na tekście. Formułowanie pytań do tekstu. Rozróżnianie współczesnych form komunikatów – np. e-mail, SMS.	Kl. IV-VI (III.1.2)-6) (III.2.1), 6), 8) Kl. VII-VIII (III.2.1)-3)	
10) Posługiwanie się elementami retoryki. Dokonywanie selekcji informacji. Znajomość zasad organizacji tekstu.	Kl. VII-VIII (III.1.1)-5)	
2. Wiadomości i umiejętności poszerzające treści podstawy programowej:		

<p>1) Znajomość cech hymnu i dramatu romantycznego jako gatunków literackich.</p> <p>2) Rozróżnianie współczesnych form komunikatów – blog.</p>	
<p>3. Wiedza merytoryczna uczniów powinna być poparta umiejętnościami określonymi dla stopnia szkolnego (na podstawie celów kształcenia – wymagań ogólnych w <i>podstawie programowej</i>), a ponadto:</p> <p>1) umiejętnością porozumiewania się w różnych sytuacjach oficjalnych i nieoficjalnych,</p> <p>2) znajomością elementów składowych wypowiedzi ustnych i pisemnych oraz ich funkcji w strukturze tekstów i w komunikowaniu się,</p> <p>3) umiejętnością tworzenia tekstów o walorach estetycznych,</p> <p>4) umiejętnością rzetelnego korzystania ze źródeł wiedzy, w tym stosowania cudzośłowu.</p>	
<p>III. Stopień wojewódzki</p>	
<p>1. Od uczestnika konkursu wymagane są wiadomości i umiejętności ze stopnia szkolnego i rejonowego oraz wiadomości i umiejętności dotyczące następujących zagadnień:</p>	<p>Literatura określona dla stopni szkolnego i rejonowego, a ponadto znajomość tekstów literackich:</p>
<p>1) Czytanie, analizowanie i interpretowanie tekstu literackiego na poziomie dosłownym i przenośnym. Rozróżnianie gatunków literackich, w tym epopei, powieści historycznej, pieśni. Rozpoznawanie neologizmu, eufemizmu, symbolu, alegorii i określanie ich funkcji. Posługiwanie się terminologią teoretyczno-literacką, m.in.: cech gatunków literackich; wykorzystywanie w interpretacji utworów literackich potrzebnych kontekstów, np. biograficznego, kulturowego, historycznego, historycznoliterackiego, filozoficznego, społecznego.</p>	<p>Kl. IV-VII (I.1.3) Kl. VII-VIII (I.1. 2), 4), 5), 11)</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Henryk Sienkiewicz, <i>Quo vadis</i>; ● A. Mickiewicz, <i>Pan Tadeusz</i>; ● Ignacy Krasicki, <i>Żona modna</i>; ● Sławomir Mrożek, <i>Lew</i>; ● Sofokles, <i>Antygona</i>; ● Jan Kochanowski, <i>Pieśni</i>; ● Wybrane wiersze: Bolesław Leśmian, <i>Dziewczyzna</i>, Kazimierz Wierzyński, <i>Zielono mam w głowie</i>.
<p>2) Odbieranie innych tekstów kultury. Dostrzeganie różnic między literaturą piękną a literaturą naukową, popularnonaukową, publicystyką i określanie funkcji tych rodzajów piśmiennictwa. Rozpoznawanie gatunków dziennikarskich: reportaż, wywiad, artykuł, felieton i określanie ich podstawowych cech. Znajdowanie w tekstach współczesnej kultury popularnej nawiązań do tradycyjnych wątków literackich i kulturowych.</p>	<p>Kl. VII-VIII (I.2. 4), 5), 7)</p>
<p>3) Znajomość treści z zakresu gramatyki języka polskiego oraz posługiwanie się nimi przy tworzeniu tekstu i jego analizie. Rozpoznawanie imiesłowów, poprawne stosowanie</p>	<p>Kl. VII-VIII (II.1. 4)-6)</p>

imiesłowowego równoważnika zdania, rozróżnianie wypowiedzenia wielokrotnie złożonego, odróżnianie mowy zależnej i niezależnej, przekształcanie mowy zależnej na niezależną i odwrotnie.		
4) Dostrzeganie zróżnicowania języka. Rozpoznawanie nazw osobowych i miejscowych oraz poprawne ich używanie. Rozróżnianie treści i zakresu znaczeniowego wyrazu; rozumienie pojęcia stylu (styl potoczny, urzędowy, artystyczny, naukowy, publicystyczny).	Kl. VII-VIII II.2. 2), 6)-7)	
5) Umiejętność redagowania dłuższych form wypowiedzi pisemnej z uwzględnieniem reguł językowo-stylistycznych: rozprawka, list motywacyjny, wywiad, recenzja.	Kl. VII-VIII III.2.1)	
6) Posługiwanie się elementami retoryki. Przeprowadzanie wnioskowania. Rzeczowe uzasadnianie własnego zdania. Rozpoznawanie i rozróżnianie środków manipulacji i perswazji, znajomość zasad etyki wypowiedzi.	Kl. VII-VIII III.1.6)-9)	
7) Znajomość pojęcia ironii, rozpoznawanie jej w tekstach oraz określanie jej funkcji.	Kl. VII-VIII I. 1.6)	
2. Wiadomości i umiejętności poszerzające treści podstawy programowej:		
1) Znajomość pojęcia groteski, rozpoznawanie jej w tekstach oraz określanie jej funkcji.		
2) Znajomość cech satyry i tragedii antycznej jako gatunków literackich.		
3. Wiedza merytoryczna uczniów powinna być poparta umiejętnościami określonymi dla stopni szkolnego i rejonowego (na podstawie celów kształcenia – wymagań ogólnych w <i>podstawie programowej</i>), a ponadto:		
1) umiejętnością analizowania dzieł wielkich pisarzy polskich w kontekście podstawowych informacji o epokach, w których tworzyli.		

Na każdym stopniu konkursu uczestnicy nie mogą korzystać z innych, niż długopisy, materiałów i przyborów pomocniczych.